

UDENRIGSMINISTERIET

Samråd om dansk eksport af forsvarsmateriel til Israel Samrådsspørgsmål F og H den 19. juni 2023

Til:
Udenrigsministeren
Enhed:
SP/JT/MENA
Dato:
17-06-2023

TALEPUNKT

Tak for ordet og tak til spørgerne for at indkalde til dette samråd om eksport af forsvarsmateriel til Israel.

Jeg vil først og fremmest beklage, at min skriftlige besvarelse af udvalgsspørgsmålene 59-63 om Danmarks praksis for eksportkontrol, som også er emnet for dette samråd, først lige er blevet oversendt her til morgen. Det skyldes, at der er tale om en sag, hvor der har været behov for koordination med andre myndigheder og en gennemgang af relevant praksis på området.

* * *

Jeg vil nu indlede med at besvare samrådsspørgsmål H vedrørende baggrunden for praksisændringen fra 2016 i forhold til dansk eksport af forsvarsmateriel til Israel.

Dernæst vil jeg svare på samrådsspørgsmål F om den nu gældende praksis og praksisændringer ift. eksport af forsvarsmateriel til Israel. Herefter vil Justitsministeren få ordet.

* * *

Lad mig kort opridse ressortfordelingen på eksportkontrolområdet, når det gælder forsvarsmateriel. Rigspolitiet udsteder tilladelser til eksport af forsvarsmateriel.

Udenrigsministeriet er høringspart og foretager de nødvendige udenrigs- og sikkerhedspolitiske vurderinger til brug for sagsbehandlingen.

Når det gælder direkte eksport til Israel var det frem til 2016 hovedreglen, at Udenrigsministeriet udtalte sig imod at imødekomme ansøgning om eksport af dansk forsvarsmateriel til Israel. I 2016 besluttede Udenrigsministeriet, at man fremadrettet - efter en konkret vurdering - ville kunne undlade at udtale sig imod eksport. En sådan vurdering sker som ved al øvrig direkte eksport af forsvarsmateriel med udgangspunkt i EU's fælles holdning og andre internationale forpligtelser.

Den overordnede tilgang til Israel blev i 2016 revurderet i forbindelse med en konkret sag, hvor Udenrigsministeriet forhørte sig hos de andre EU-lande om tilgangen til eksport af forsvarsmateriel til Israel. Kontakterne viste, at en overvejende del af vores EU-partnere behandlede ansøgningerne ud fra en konkret vurdering af hver enkelt

ansøgning i henhold til EU's fælles holdning på området – og altså ikke på forhånd udelukkede eksport til Israel. På den baggrund ændrede Udenrigsministeriet sin tilgang, så den i højere grad kom på linje med andre EU-landes praksis.

Det er vigtigt at understrege, at Udenrigsministeriet også efter 2016 har anlagt en restriktiv tilgang til eksport af forsvarsmateriel til Israel med udgangspunkt i EU's fælles holdning og i overensstemmelse med vores internationale forpligtelser. Kriterierne omfatter blandt andet hensynet til menneskerettighederne og den humanitære folkeret samt hensynet til regional fred, sikkerhed og stabilitet. Hvis det vurderes, at en konkret eksport ikke lever op til kriterierne i EU's fælles holdning og de konventionsmæssige krav, vil Udenrigsministeriet udtale sig imod, at den konkrete ansøgning imødekommes. Det ændrer justeringen i 2016 ikke på.

Justeringen har da heller ikke ført til en omfattende eksport af forsvarsmateriel til Israel.

* * *

Hvad angår orientering af Folketinget, var der i 2016 ikke praksis for at orientere om Udenrigsministeriets tilgang til eksportkontrol. Derfor blev Folketinget ikke orienteret i sin tid.

Siden 2016 har der været en udvikling, der afspejler den øgede interesse for eksportkontrolområdet. I september 2017 besluttede den daværende udenrigsminister, at Det Udenrigspolitiske Nævn ville blive orienteret ved større ændringer i Udenrigsministeriets tilgang på området.

I 2020 blev der indført en fast årlig gennemgang af eksportkontrolområdet i Nævnet. Der blev derved skabt en passende ramme for en god og fortrolig dialog om den danske tilgang til eksportkontrol.

Lad mig i den forbindelse understrege, at Udenrigsministeriet orienterer Nævnet efter, at der foretages justeringer af praksis på eksportkontrolområdet. Der er ikke tale om forudgående rådføring, som spørgsmålet ellers henviser til.

* * *

Jeg vil nu besvare samrådsspørgsmål F. Her spørges bl.a. til, om vores tilgang til eksport til Israel lever op til formålet med eksportkontrollen i forhold til ratifikation af internationale konventioner og traktater.

Som nævnt er Udenrigsministeriets gældende praksis i forhold til direkte eksport af forsvarsmateriel til Israel restriktiv, baseret på en konkret vurdering af hver enkelt sag med udgangspunkt i kriterierne i EU's fælles holdning og i overensstemmelse med våbenhandelstraktaten.

I forhold til indirekte eksport til Israel er dette f.eks. relevant i sager, hvor danske virksomheder er underleverandører til bi- og multilaterale samarbejdsprojekter på forsvarsområdet.

Regeringen finder helt overordnet, at det er en dansk strategisk sikkerhedspolitisk interesse, at Danmark og danske virksomheder kan indgå i internationale forsyningskæder og udviklingssamarbejder med vore tætte allierede blandt EU- og NATO-landene om udviklingen af forsvarsmateriel af betydning for både Danmarks og vore allieredes sikkerhed. Eksempler herpå er F16- og F35-samarbejdsprojekterne.

I min besvarelse af spørgsmål 59 til Udenrigsudvalget har jeg i detaljer redegjort for dansk praksis for eksportkontrol, herunder i lyset af praksisændringer foretaget i henholdsvis 2000 og 2013 og vedtagelsen af EU's fælles holdning i 2008 og ikrafttrædelsen af FN's Våbenhandelstraktat i 2014. Det er Udenrigsministeriets og Justitsministeriets vurdering, at Danmarks tilgang og praksis på området – også når det gælder større bi- og multilaterale projekter – er i fuld overensstemmelse med Danmarks EU-retlige og internationale forpligtelser.

Når det gælder eksport, hvor danske delkomponenter indgår i F-35, foregår eksportkontrollen i Danmark som regel alene med USA som modtager, da det på ansøgningstidspunktet som regel ikke er kendt, om og i givet fald hvortil det færdige produkt med de pågældende

delkomponenter eventuelt skal videresælges. Her lægger regeringen vægt på, at det generelt er i dansk udenrigs- og sikkerhedspolitisk interesse, at danske virksomheder har adgang til og mulighed for at deltage i større projekter med vores nære partnere og allierede i EU og NATO. Eventuel senere eksport af det færdige produkt vil dermed foregå i henhold til amerikansk eksportkontrol.

* * *

I forhold til artiklen fra Information om, at F-35-fly med dansk udstyr deltog i israelske bombardementer i Gaza i 2021 vil jeg understrege – som jeg også gjorde den 12. april i min mundtlige besvarelse af §20 spørgsmål om samme emne – at jeg ikke umiddelbart kan genkende den kobling, som spørgeren laver til den omtalte artikel. Jeg hæfter mig særligt ved, at der i artiklen står, at det ikke har været muligt at fastslå, om det er netop F-35-flyene, der har kastet bomberne i de konkrete tilfælde.

* * *

Afslutningsvis vil jeg gentage, at det er i Danmarks klare sikkerhedspolitiske interesse, at forsvarsindustrien kan deltage i større projekter med en tæt allieret som USA. Specielt i disse tider. Regeringen mener, at det er afgørende for vores evne til at forsvare os og for vores engagement i NATO. Og her må jeg bare konstatere, at der er forskellige politiske holdninger til dette spørgsmål.

En stærk og bæredygtig forsvarsindustri styrker vores evne til at håndtere fremtidens trusler. Ved at understøtte dansk forsvarsindustri skaber vi samtidig danske arbejdspladser, eksport og tiltrækker udenlandske investeringer.

Tak for ordet.